

כללם של דברים:

א. שומר חנם חייב בפשיעה בלבד; שומר שכר חייב אף בגניבה ואבידה; שואל חייב בכלום, ואפילו באונסין; ודין השוכר במחלוקת תנאים הוא.

ב. אף שחייבה התורה את השואל בכל האונסים, פטרה אותו התורה כשבעליו עמו במלאכתו, וכן כל השומרים, [מלבד שומר חנם בפשיעה, שנחלקו בו אמוראים לקמן צה א].

ג. פטור נוסף בשואל למדו חכמים מן

הסברא, והוא: אם מתה הבהמה מחמת מלאכה, אין השואל חייב, ומשום שאומר השואל למשאיל: "וכי לא לכך שאילתיה"?!¹

ד. אין השומרים פטורים אפילו באונס, אלא כשנשבעו שלש שבועות, כפי שנתבאר.

מתניתין:

המפקיד אצל הבירו בחנם בהמה או כלים, וננכרו או שאבדו,⁽¹⁾ שהוא אינו חייב באחריותם, שאין שומר חנם חייב אלא

וכמבואר בגמרא לקמן לד א.

ונחלקו הראשונים והאחרונים בביאור מה שאמרו: "נעשה כאומר לו" – לשון הריטב"א לקמן לד א הוא: "פירוש, דקים להו לרבנן, שכן דעתם של בעלים, ואף על פי שלא פירשו כמי שפירשו דמי, הילכך כל ששילם ולא רצה ליטבע, הרי הוא זוכה בגופה של פרה משעת משיכה [ללשון ראשון], וכשנגנבה פרתו של שומר הוא שנגנבה".

וב"נתיבות המשפט" [קצו ד], כתב, דאף על גב שאין כאן דעת מקנה ולא דעת קונה, שהרי לא היתה כוונתם לשם קנין, מכל מקום מועיל, על פי מה שהבין שם בדעת הש"ך [שנח א], שבאומדנא ודאית, קיימא לן יאוש שלא מדעת הוי יאוש, ומועיל לקנות בלי ידיעה ודעת [הביא דבריו ב"שיעורי רבי שמואל" אות רנו, וראה עוד אריכות בזה ב"אילת השחר" תחילת דף לד א]; ועל דרך זה מוכרח גם מדברי המהרש"א לקמן לד א [הובאו דבריו בהערות שם], שתמה על רש"י שפירש לפי ליטנא בתרא, שנעשה כאומר לו בשעת מסירה, והקשה המהרש"א: למה לו לומר בשעת מסירה, והרי יש לומר דנעשה כאומר לו סמוך לגניבה, וכוונתו היא,

1. א. כתבו התוספות, שיש ספרים שאין גורסים "או שאבדו", היות ואנו הרי עוסקים בפקדון שנגנב ובתשלומי הגנב, ומה ענין אבידה לכאן; וראה בדבריהם שכתבו ליישב את הגירסא שלפנינו.

ב. בסוגיא לקמן לה א מבואר, שהשומר קונה גם את היוקר שהתייקרה הגניבה או האבידה, כשם שהוא קונה את הכפל בגניבה; וראה בסוגיא שם ביתר פירוט. ולפי זה פירשו הרשב"א וה"נמוקי יוסף" את לשון המשנה "או שאבדו", דזה קאי לענין יוקר ולא לענין כפל.

הרחבה בדין זכיית השומר בכפל:

א. מאיזה טעם זוכה הוא בכפל:

במסקנת הגמרא מתבארים שתי לשונות בזה: האחת: "נעשה כאומר לו" – המפקיד לנפקד – לכשתגנב ותרצה ותשלמני, הרי פרתי קנויה לך מעכשיו [בשעת משיכה]."

השניה: "נעשה כאומר לו: לכשתגנב ותרצה ותשלמני, סמוך לגניבתה קנויה לך", ולפי לשון זו אין הוא קונה על ידי המשיכה, שהרי עד שנגנבה הפרה כבר "כלתה קניינו", ואין הוא קונה אלא אם היתה הפרה בשעת הגניבה בחצירו של הנפקד, כי אז קנה אותה בחצר,